

คนชายขอบที่ถูกบังคับให้เป็นผู้เสียสละ: กรณีศึกษาชุมชนริมทางรถไฟจังหวัดขอนแก่น
The Marginalized as the Forced Sacrifice: A case study of Railway
Community of Theparak in Khon Kaen

วัชร ปรินาภรณ์* ศิว ศิริโกคางกุล**

Vatchara Paveenaporn, Siwach Sripokangkul

Received: May 14, 2020 Revised: July 1, 2020 Accepted: July 1, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดต่อชุมชนบริเวณริมทางรถไฟ ชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาการต่อต้านของชุมชน และ 3) เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านของประชาชนในชุมชน ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัย 3 วิธี คือ 1) วิธีการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ 2) วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษามี จำนวน 14 คน ผลการศึกษาพบว่า 1. ผลกระทบที่เกิดมีอย่างน้อย 6 ประการ คือ 1) การดำเนินการของรัฐตามกฎหมายโดยไม่เอื้อประโยชน์แก่ชุมชนโดยรอบ 2) การดำเนินการของรัฐที่ไม่ต่อเนื่องในการแสวงหาทางออกให้ชุมชน 3) การเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น มีหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้เข้าร่วมโครงการที่ยู้งยาก 4) ประชาชนไม่มีเงินพอค่าเช่าที่อยู่อาศัย 5) ขาดโอกาสการทางอาชีพ และ 6) การใช้กฎหมายเข้ารื้อถอนบ้านของประชาชนผู้เสียสละที่เป็นปัจจุบันทันด่วน 2. การต่อต้านของชุมชน ประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1) ยื่นหนังสือต่อต้านอย่างเป็นทางการ และ 2) การชุมนุมต่อต้านของชุมชนในสถานที่ต่าง ๆ อย่างสันติ 3. การแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน ประกอบไปด้วย 1) การดำเนินโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น 2) กระบวนการประชาสัมพันธ์จูงใจประชาชนผู้เสียสละเก็บสะสมเงินออมเพื่อให้เพียงพอต่อการจับจองบ้านมั่นคง และ 3) ราคาเช่ารื้อถอนที่อยู่อาศัยที่รัฐจ่ายน้อยเกินไปจริง แน่นอนว่า ไม่ยุติธรรมต่อพวกเขา

คำสำคัญ (Keywords): คนชายขอบ; ผู้ถูกบังคับให้เสียสละ; ชุมชนริมทางรถไฟ

Abstract

The Qualitative research articles objectives of this research article are 1) to study negative impacts toward the railway community of Theparak (1-5) in Khon Kaen 2) to study the railway community's resistance and 3) to study the problem solving toward

* รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น Student in M.P.A Program, Master of Public Administration, College of Local Administration, Khon Kaen University
Email: kamolpop.sr@kkumail.com

** วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น College of Local Administration, Khon Kaen University Email: Siwasri@kku.ac.th

the homeless in the railway community. Research methodology used by 1) documentary study 2) in-depth interview with 14 interviewees and 3) participatory observation. The research results stress that negative impacts consisted of, at least, 6 issues; 1) the state administrators often claimed only law without considering its legitimacy 2) discontinuity in seek the way-out to the community 3) complicated rules to participate in the Khon Kaen Baan Man Kong project 4) the people did not have much money to rent the accommodation 5) lack of occupational chance and 6) removal homes of the marginalized without any caring. Also, the railway community's resistance consisted of 1) official petition and 2) peaceful protest. Finally, the problem solving toward the homeless were 1) launching the Khon Kaen Baan Man Kong project 2) persuasion the forced sacrifice to buy Baan Man Kong and 3) underrated compensation. All expressed injustice toward them.

Keywords: The Marginalized; the Forced Sacrifice; Railway Community; Khon Kaen

บทนำ (Introduction)

“คนชายขอบ” บุคคลหรือกลุ่มคนส่วนน้อยที่สังคมไม่รับรู้สนใจ เป็นผู้ที่ถูกทำให้ไม่มีความสำคัญและมีชีวิตอยู่ริมขอบพื้นที่ในสังคม ทั้งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ชนเผ่าพันธุ์ ศาสนา การศึกษา การจัดสรรทรัพยากร เป็นกลุ่มชนที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยอาศัยตั้งถิ่นฐานกระจายตามภูมิภาค มีประชากรประมาณ 6.1 ล้านคน (กองวิชาการ สป.พม. 2558)

กรมหลวงรถไฟก่อตั้งสถานีรถไฟขอนแก่นขึ้นเมื่อเดือนเมษายนปี พ.ศ. 2477 การกำเนิดสถานีรถไฟขอนแก่นทำให้ผู้คนจากหลายพื้นที่อพยพครอบครัวเข้ามาทำงานเป็นกุลีแบกฟืนแบกข้าวสารเข้ามาในเมืองใหญ่ท่ามกลางความเจริญที่ยังเต็มไปด้วยที่ดินรกร้างว่างเปล่าไม่มีใครเป็นเจ้าของ การเข้ามาบุกเบิกจับจองที่ดินสร้างบ้านที่อาศัยใกล้กับแหล่งงานแหล่งหารายได้ (ISAANVOICE, 2562) ในปี 2507 มีการสร้างบ้านพักพนักงานรถไฟข้างสถานีรถไฟ ไม่ไกลจากฉางข้าวและโรงสี จากนั้นมีไฟฟ้าเข้าถึงบ้านพักพนักงาน มีทางเดินเท้าจากบ้านพักพนักงาน ถึงสถานีรถไฟ (ISAANVOICE, 2562) และปี 2523 ทั้งนี้ การพัฒนาเมืองและอุตสาหกรรมเริ่มเข้ามาในจังหวัดขอนแก่น ทำให้เกิดการอพยพแรงงานจากภาคเกษตรกรรมในชนบทเข้ามาหางานในตัวเมืองมากขึ้น คนเหล่านี้กลายเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูกหลายชีวิตตกอยู่สภาวะยากจน นำไปสู่การ “บุกรุก” ที่ดินริมทางรถไฟเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย โดยเริ่มจากการปลูกเพิงพักพิงชั่วคราว จนพัฒนาเป็นที่พักอาศัยในลักษณะถาวร โดยเริ่มต้นจากชุมชนเทพารักษ์ 1 ที่เป็นชุมชนหนึ่งที่เกิดมาจากการตั้งที่พักอาศัยชั่วคราวของแรงงานรับจ้างให้กับการรถไฟฯ จากนั้นขยายเป็นชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตามลำดับ จนถึงปัจจุบัน (THE ISAAN RECORD, 2560) คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแรงงานนอกระบบ เช่น แรงงานก่อสร้าง หาบเร่ขายอาหาร แรงงานรายวัน แรงงานรับจ้างเฝ้าหน้าห้องน้ำ เก็บขยะ กวาดถนนและขายพวงมาลัย ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน โดยร้อยละ 90 คือผู้ที่อาศัยอยู่ในที่ดินของการรถไฟฯ (THE ISAAN RECORD, 2560)

ในช่วงปี 2558 กระแสการปรับปรุงระบบรางรถไฟให้เป็นระบบทางคู่เริ่มชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ เทศบาลนครขอนแก่น และการรถไฟแห่งประเทศไทย (ร.ฟ.ท.) พร้อมทั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ลงพื้นที่ชุมชนริมทางรถไฟเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น หวังเสนอทางเลือกให้กับชาวบ้านผู้บุกรุกที่ดินของการรถไฟฯ เข้ามาร่วมโครงการบ้านมั่นคง โดยพอช. ให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุน เพื่อปรับปรุงที่พักอาศัย สภาพแวดล้อมและให้สิทธิในการครอบครองที่ดินสำหรับชุมชนคนจน ภายใต้ชื่อ “โครงการบ้านมั่นคง” (THE ISAAN RECORD, 2560)

การขนส่งทางรถไฟเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถด้านโลจิสติกส์ของประเทศ แต่ในปัจจุบันมีโครงข่ายทางรถไฟไม่เพียงพอต่อความต้องการ อันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ของประเทศอยู่ในอัตราสูง กล่าวคือ ในปี 2558 ต้นทุนโลจิสติกส์ของไทยมีมูลค่ารวม 1,912.9 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ด้วยเหตุนี้ทำให้กระทรวงคมนาคมมีนโยบายเร่งรัดการพัฒนาระบบขนส่งทางรถไฟ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานสำหรับอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเดินทางได้รวดเร็วและปลอดภัย รวมทั้งส่งเสริมระบบเศรษฐกิจโดยรวมของชาติ (หลี เหรินเหลียง และคณะ, 2561) โดยมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 7 พ.ค. 2558 ที่ผ่านมา ได้อนุมัติให้การรถไฟแห่งประเทศไทยดำเนินโครงการรถไฟรางคู่ จิระ-ขอนแก่น วงเงินก่อสร้างกว่า 26,000 ล้านบาท ระยะทางกว่า 187 กม. และได้จัดพิธีเริ่มงานโครงการเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2559 ที่ผ่านมา โดย ร.ฟ.ท. ต้องใช้พื้นที่ขยายจากรางเดิมไปด้านละ 40 เมตร (Esanbiz, ม.ป.ป.) แรกกดทับให้อยู่อย่างสงบเสถียร ไร้สิทธิ ไร้เสียง ในอดีตได้กลายเป็นสาเหตุแห่งความเดือดร้อนมาถึงรุ่นลูกหลาน เมื่อวันหนึ่งในปี 2560 เทศบาลมีคำสั่งให้ชุมชนรื้อถอนบ้านเรือนเนื่องจากกฎหมายชี้ว่าที่ดินที่ชุมชนตั้งอยู่เป็นทางสาธารณประโยชน์ที่มีรัฐเป็นเจ้าของ (ISAANVOICE, 2562) ทั้งนี้ THE ISAAN RECORD (2560) กล่าวต่อว่า ผ่านมากกว่า 4 เดือน ผู้สัญจรไปมาในเขตเมืองขอนแก่น โดยเฉพาะบริเวณชุมชนริมทางรถไฟเทพารักษ์ มักคุ้นตากับภาพนายช่างและกลุ่มคนงานกำลังควบคุมเครื่องจักรหนัก – เบา เพื่อเร่งก่อสร้างและปรับปรุงรางรถไฟให้เป็นระบบทางคู่ จิระ-ขอนแก่น ตามนโยบายรัฐ เพื่อพัฒนาเมืองขอนแก่นเพื่อรองรับการเดินทาง การขนส่งสินค้าเชื่อมเศรษฐกิจการค้ากับประเทศจีน หวังกระตุ้นการลงทุนและเศรษฐกิจในภาคอีสานและภูมิภาคอาเซียน

ทันทีที่การรถไฟแห่งประเทศไทย (ร.ฟ.ท.) ผู้รับผิดชอบหลักในการก่อสร้างรางรถไฟ “ระบบทางคู่” ได้ดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างบริเวณริมรางรถไฟ บริเวณ 20 เมตรแรก จากกึ่งกลางรางทั้งสองข้าง (THE ISAAN RECORD, 2561) และที่สำคัญ ประชาชนผู้บุกรุกที่ดินของการรถไฟฯ ที่อาศัยอยู่บริเวณริมทางรถไฟดังกล่าว ได้รับผลกระทบกว่า 179 ครอบครัว โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเทพารักษ์ 1 – 5 ในเขตเมืองขอนแก่น (THE ISAAN RECORD, 2560)

ปฏิเสธไม่ได้ว่า ชีวิตของแรงงานเมืองถูกผลักให้จมดิ่งที่ชายขอบของการพัฒนา ขาดความรู้ในเรื่องกฎหมาย แทบไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ ส่วนใหญ่ทำงานเป็นแรงงานรับจ้างหาเงินรายวัน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ต้องดิ้นรนกับเรื่องปากท้อง เป็นแค่คนในเขตเมืองที่ตกสำรวจ ถูกละเลย ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมายในด้านต่าง ๆ (ISAANVOICE, 2562)

จากข้อมูลบางส่วนข้างต้น ทำให้ทราบถึงที่มาของประชาชนบางส่วนในชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ในเขตเมืองขอนแก่นที่ถูกกล่าวหาว่าเป็น “ผู้บุกรุก” และจากข้อตกลงเกี่ยวกับการดำเนินการก่อสร้างราง

รถไฟระบบทางคู่ รถฟ. ได้ขอพื้นที่บริเวณริมราง โดยแต่เดิมการ รถฟ. กำหนดขอพื้นที่ทั้งหมด 40 เมตร โดยวัดจากกึ่งกลางของราง แต่ในความเป็นจริง รถฟ. ได้ขอพื้นที่เพียงแค่ 20 เมตรจากทั้งหมด 40 เมตร โดยพื้นที่ 20 เมตรดังกล่าวจะถูกซื้อที่ดิน ส่งผลให้ผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณริมรางรถไฟ 20 เมตร ต้องขยับขยาย ออกจากทางรถไฟออกไปอีก โดยพื้นที่ดังกล่าวตามกฎหมายเป็นเอกสิทธิ์ของของ รถฟ. แต่ทว่ารัฐและ เจ้าของโครงการยังไม่มีวางแผนที่ดีพอต่อการรองรับผู้ได้รับผลกระทบจากเรื่องที่อยู่อาศัย ทำให้คนจน เมืองที่รูกำลังที่ดินการทางรถไฟบางส่วนกลายเป็นคนไร้ที่อยู่เพิ่มขึ้นหลายครอบครัว “ผู้เสียสละ หรือ คนไร้ บ้านหน้าใหม่” บางรายต้องเดินทางไปอาศัยอยู่กับญาติต่างอำเภอ บางรายต้องอาศัยสถานที่ที่ไม่ เหมาะสม และอาจส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต อาชีพการงาน เมื่อต้องไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ ใหม่ (หลี่ เหมินเหลียง และคณะ, 2561) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาครัฐจะมีการให้เงินชดเชยและค่าซื้อที่ดิน แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่ง รถฟ. อ้างว่า ได้ใช้ราคาจากกรมบัญชีกลางในการประเมินเนื้อที่ที่บ้านแต่ละหลัง แล้วกำหนดเป็นค่าจำนวนเงินให้ผู้อยู่อาศัย แต่ชาวบ้านต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ค่าซื้อที่ดินดังกล่าวต่ำ มาก เมื่อเทียบราคาก่อสร้างและต่อเติมที่อยู่อาศัยเดิม (THE ISAAN RECORD, 2560)

ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบที่เกิดต่อชุมชน กระบวนการต่อต้านของ ชุมชน และการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านของประชาชนในชุมชนบริเวณริมทางรถไฟ ชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดต่อชุมชนเทพารักษ์ 1 – 5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาการต่อต้านของชุมชนเทพารักษ์ 1 – 5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านของประชาชนในชุมชนบริเวณริมทางรถไฟ ชุมชน เทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

อาศัยการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก (documentary research) ประเภทของเอกสาร ได้แก่ หนังสือวิชาการ บทความวิชาการ บทความวิเคราะห์ข่าว หนังสือพิมพ์ ตลอดจน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับ ชาวบ้านในชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ชุมชนละ 2 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเทศบาลนครขอนแก่น และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ หน่วยงานละ 2 คน รวม 14 คน ซึ่งเป็นองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนการสังเกตอย่างมี ส่วนร่วม โดยผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจัดประเภทของข้อมูล ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของ ข้อมูลมากกว่าหนึ่งทางและคัดเลือกนำคำสัมภาษณ์ที่สำคัญเพื่อนำเสนอในบทความวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยจึงได้จำแนกหมวดของการวิจัยครั้งนี้เป็น 3 ข้อตามวัตถุประสงค์ คือ ผลกระทบที่เกิดต่อชุมชน การต่อต้านของชุมชน และการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน ดังนี้

1. ผลกระทบที่เกิดต่อชุมชนเทศบาลฯ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์จากข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ที่ได้จากการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย แล้วจำแนกเป็นผลกระทบที่เกิดต่อชุมชนริมทางรถไฟขอนแก่น ดังนี้

ประการที่หนึ่ง การดำเนินการของรัฐตามกฎหมายโดยไม่เอื้อประโยชน์แก่ชุมชนโดยรอบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้กล่าวว่า คนงานได้ใช้รถแบคโฮขยับบ้านของเธอออกมาให้ห่างจากรางรถไฟตามระยะที่กำหนดตามประกาศของการรถไฟฯ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการก่อสร้างทางรถไฟเส้นใหม่ โดยบ้านของเธอถูกย้ายเพื่อมาปลูกไว้ใกล้กับท่ออุจจาระของเพื่อนบ้าน และติดกับทางระบายน้ำเสียที่ไหลมาจากในเมือง

ประการที่สอง การดำเนินการของรัฐที่ไม่ต่อเนื่องในการแสวงหาทางออกให้ชุมชนและเมื่อเปลี่ยนผู้นำก็เปลี่ยนนโยบาย ส่งผลให้ประชาชนชุมชนริมทางรถไฟขอนแก่นบางรายต้องตกอยู่ในสภาวะไร้ที่อยู่อาศัย สะท้อนจากบทความของ THE ISAAN RECORD (2560) ที่กล่าวว่า ประชาชนชุมชนรอบ ๆ รางรถไฟ จังหวัดขอนแก่น โวยรัฐไม่จัดหาที่รองรับตามสัญญา หลังบ้านถูกรื้อ เปิดทาง “รถไฟรางคู่” การดำเนินการ “บ้านมั่นคง” หนึ่งในมาตรการช่วยเหลือนั้นต้องวางเงินดาวน์เกือบ 4 หมื่นบาท และคาดว่าจะส่งผลกระทบทำให้เกิดคนไร้บ้านหน้าใหม่

ประการที่สาม การเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น มีหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้เข้าร่วมโครงการที่ยู้งยาก กล่าวคือ เป็นผู้อยู่อาศัยในที่ดินรัฐและเอกชนอย่างไม่นั่นคง รวมถึงผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ กลุ่มบ้านเช่าผู้มีรายได้น้อย แต่ทั้งนี้การจะเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงต้องมีเงินจำนวนหนึ่งในการดำเนินการ ซึ่งยากลำบากสำหรับประชาชนในชุมชนริมทางรถไฟที่หาเช้ากินค่ำ สะท้อนจากคำกล่าวของ นายนิพนธ์ ประเสริฐจิต (อ้างถึงใน, THE ISAAN RECORD, 2560) อดีตชาวบ้านในชุมชนริมทางรถไฟเทศบาลฯ 2 ตัดสินใจไม่เข้าร่วมโครงการและเลือกที่จะหาที่อยู่อาศัยใหม่ โดยการหาห้องเช่าในราคาถูกอยู่ เนื่องจากไม่มีเงินมากพอจะเข้าร่วมโครงการ

ประการที่สี่ ชำรายกว่าประการที่ 1-2 ยังมีประชาชนจำนวนหนึ่งที่ไม่มีแม้กระทั่งค่าเช่าที่บ้านราคาถูกอยู่ชั่วคราว สะท้อนจากคำกล่าวของ ยายยาย (n.d. อ้างถึงใน Htun, n.d.) “ยายไม่รู้เรื่องการย้ายบ้าน และไม่รู้ว่าย้ายได้ไหม ยายอยากตายอยู่ที่นี้ ยายขยับบอกตลอดมาเป็นเวลานานกว่า 40 ปี ที่อาศัยอยู่ที่นี้การย้ายไปอยู่ที่อื่นทำให้ยายคิดภาพไม่ออก ยายใจก็ได้แต่พยักหน้าแล้วก็ยิ้มเห็นด้วยกับสิ่งที่ยายพูด”

ประการที่ห้า โอกาสการทางอาชีพ หลังจากที่ไม่ได้อยู่เป็นหลักแหล่งต้องถูกไล่ที่ ต้องกลายเป็นเร่ร่อนไร้บ้าน ส่งผลถึงโอกาสของมีงานทำลดน้อยลงแทบเป็นศูนย์ และคงไม่น่าจ้างคนไหนยินดีที่จะจ้างงานคนเร่ร่อนอีกต่อไป ชำรายค่าครองชีพยังมีแต่จะเพิ่มสูงขึ้น สะท้อนคำกล่าวของ Eisenburg et al. (n.d.) ที่ว่า ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดหลายคนถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นประชากรที่ถูกรังแกมาโดยตลอด ชาวชุมชนแออัดนั้นไม่มีทางเลือก และไม่ได้รับการคุ้มครองในแง่ของกฎหมายมาก

นัก เช่นเดียวกันกับชุมชนแออัดในจังหวัดขอนแก่น ผู้ที่อยู่อาศัยต้องประสบกับปัญหาการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากการมีสถานะเป็นผู้บุกรุกที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (ร.ฟ.ท.) และปัญหาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการมีรายได้ต่ำ หนี้สินที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ค่าครองชีพสูง และการถูกข่มขู่คุกคามเพื่อการไล่รื้อ

ประการที่หก การใช้กฎหมายเข้ารื้อถอนบ้านของประชาชนผู้เสียสละที่เป็นปัจจุบันทันด่วน และจ่ายค่ารื้อถอนในวงเงินต่ำเกินไป ถึงแม้ว่าจะมีการจ่ายค่ารื้อถอนเป็นเงินจำนวนหนึ่งก็ตามแต่ก็ไม่ในการจองเป็นเจ้าของบ้านมั่นคง เพียงแต่สามารถใช้เช่าห้องเช่าราคาถูกชุกหัวนอนไปพลางเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบที่เกิดต่อชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ประกอบไปด้วย 6 ประการ คือ 1. การดำเนินการของรัฐตามกฎหมายโดยไม่เอื้อประโยชน์แก่ชุมชนโดยรอบ 2. การดำเนินการของรัฐที่ไม่ต่อเนื่องในการแสวงหาทางออกให้ชุมชน 3. การเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น มีหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้เข้าร่วมโครงการที่ยู่งยาก 4. มีประชาชนจำนวนหนึ่งที่ไม่มีความเข้าใจที่บ้านราคาถูกอยู่ชั่วคราว 5. โอกาสการทางอาชีพ หลังจากที่ไม่มีความอยู่เป็นหลักแหล่งต้องถูกไล่ที่ 6. การใช้กฎหมายเข้ารื้อถอนบ้านของประชาชนผู้เสียสละที่เป็นปัจจุบันทันด่วน และจ่ายค่ารื้อถอนในวงเงินต่ำเกินไป

2. การต่อต้านของชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ประการที่หนึ่ง รวมตัวกันยื่นหนังสือต่อต้านอย่างเป็นทางการ กล่าวคือ ชาวบ้านริมทางรถไฟขอนแก่นยื่นหนังสือถึง พล.ต.อ.อดุลย์ ให้ช่วยแก้ผลกระทบรถไฟความเร็วสูง ตามการรายงานของ MATICHON ONLINE (2560) ที่ว่า ด.ต.บุญตัน สืบญาติ ประธานเครือข่ายฟื้นฟูประชาธิปไตยขอนแก่น ได้ยื่นหนังสือผู้ได้รับผลกระทบและข้อเสนอในการแก้ไขปัญหามาจากโครงการรถไฟความเร็วสูงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อขอให้หน่วยงานช่วยแก้ปัญหาผลกระทบด้านสิทธิที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง เพราะหากมีโครงการรถไฟความเร็วสูงจะทำให้คนจนเมือง 3 ชุมชนกว่า 100 ครอบครัวไร้ที่อยู่อาศัย

ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการประชุมโดยการนำข้อเรียกร้องของชุมชนที่ให้เทศบาลฯ ถอนสภาพทางสาธารณประโยชน์ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ดินดังกล่าวไม่ได้มีสภาพเป็นทางสาธารณประโยชน์มาตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อนำที่ดินมาจัดสรรให้ชุมชนได้อยู่อาศัยอย่างถูกกฎหมาย และมีความมั่นคงเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีกในภายหลัง และให้ระงับคำสั่งระงับการก่อสร้างอาคารคำสั่งห้ามใช้อาคาร คำสั่งให้รื้อถอนอาคาร และคำสั่งหรือประกาศด้วยกรณีเดียวกันทั้งหมด จนกว่าการเจรจาและการแก้ปัญหาข้อพิพาทที่อยู่ระหว่างการดำเนินการกับสมาชิกชุมชนหลักเมืองจะสิ้นสุดและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย (ISAANVOICE, 2562)

ประการที่สอง การชุมนุมต่อต้านของชุมชนในสถานที่ต่าง ๆ อย่างสันติ เพื่อติดตามผลการเรียกร้องในครั้งที่ผ่านมา สะท้อนจากการรายงานของ ISAANVOICE (2562) กล่าวต่อว่า วันที่ 15 พฤษภาคม 2562 ที่ผ่านมา ชุมชนริมทางรถไฟจังหวัดขอนแก่น สมาชิกเครือข่ายฟื้นฟูประชาธิปไตยประมาณ 100 คน เดินทางไปยังแขวงทางรถไฟ ก่อนตั้งขบวนเคลื่อนย้ายไปปักหลักที่หน้าสถานีรถไฟขอนแก่น เพื่อติดตามความคืบหน้าการแก้ปัญหาชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการก่อสร้างทางรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ-หนองคาย ที่เริ่มการศึกษาในปี 2560 ซึ่งจะมีชุมชนที่ได้รับผลกระทบ 4

ชุมชน ในพื้นที่เช่ารัศมี 40 เมตร จากศูนย์กลางรางรถไฟ ได้แก่ ชุมชนหนองวัด 2 ริมราง ชุมชนพรสวรรค์ ชุมชนเทพารักษ์ 5 และชุมชนหลังศูนย์พัฒนาที่ดิน โดยการเจรจาที่ผ่านมากับรัฐบาลผ่านกระทรวงคมนาคม เครือข่ายฟื้นฟูฯ ได้กำหนดจุดยืนในการแก้ปัญหา คือ อยู่บนที่ดินเดิม หรือหากจะมีการย้าย ชุมชนจะไม่ขึ้นตึกสูง และถ้าจะต้องย้ายต้องย้ายไม่เกิน 5 กิโลเมตร ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเดิมที่ทำร่วมกันไว้และเป็นมติ ครม. เมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2543 โดยข้อเรียกร้องต่อการรถไฟฯ ของ 3 ชุมชน 104 ครั้วเรือน ในการประชุมคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินรถไฟของกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ 21 พ.ย. 2561 คือ ขอแลกพื้นที่เช่าเดิมกับพื้นที่ 5 ไร่ บริเวณสนามกอล์ฟร้างย่านสถานีรถไฟขอนแก่น

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังได้กล่าวเสริมว่า “ตนและกลุ่มเพื่อนผู้เสียสละยังได้เดินทางไปยื่นหนังสือที่รัฐสภา โดยได้ไปกินนอนอยู่ในละแวกนั้นนานพอสมควรเพื่อขอให้ได้มีโอกาสในการขอเข้าพบผู้หลักผู้ใหญ่บางท่าน แต่ก็ไม่ได้พบมีเพียงเจ้าหน้าที่มารับหนังสือไปเท่านั้น แต่หลังจากนั้นก็ไม่ได้มีการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของกลุ่มตนจากรัฐบาลแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุป การต่อต้านของชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกได้ 2 ประการหลัก คือ รวมตัวกันยื่นหนังสือต่อต้านอย่างเป็นทางการและการชุมนุมต่อต้านของชุมชนในสถานที่ต่างๆ อย่างสันติ เพื่อติดตามผลการเรียกร้องในครั้งที่ผ่านมา

3. การแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน

ประการที่หนึ่ง การดำเนินโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น ระยะแรก จำนวน 136 หลัง สร้างเสร็จตั้งแต่ปี 2550 มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย “บ้านมั่นคง” เงินดาวน์เกือบ 4 หมื่น ก่อนเป็นเจ้าของ สะท้อนจากคำกล่าวของ นายธีระศักดิ์ ฑีฆายุพันธุ์ (อ้างถึงใน THE ISAAN RECORD, 2560) ได้กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดในเมืองขอนแก่น ภายใต้งานโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น ซึ่งมีเป้าหมายทำให้ชุมชนแออัดในเขตเมืองหมดสิ้นไป โดยมุ่งปรับปรุง ซ่อมแซม และสร้างที่อยู่อาศัยใหม่เพื่อคนที่มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาส โดยดำเนินการภายใต้การดูแลของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สหกรณ์ออมทรัพย์, และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และกล่าวเสริมว่า หลักการกว้าง ๆ ของโครงการนี้คือ เชิญชวนให้คนกลุ่มผู้มีรายได้น้อยออมเงินให้ได้ 10% ของราคาบ้านและที่ดิน ซึ่งเหมือนกับเงินดาวน์บ้านครั้งแรกแล้วผ่อนส่งทีหลัง

ประการที่สอง คือ กระบวนการประชาสัมพันธ์จูงใจประชาชนผู้เสียสละเก็บสะสมเงินออม เพื่อให้เพียงพอต่อการจับจองบ้านมั่นคง และการเข้าบ้านที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่อื่นใดที่ชุมชนสนใจ ทั้งนี้ ไม่มีกฎหมายหรือนโยบายใดที่มีรายละเอียดกล่าวถึงกระบวนการได้มาซึ่งสัญญาเช่าที่ดินของ ร.ฟ.ท. แต่อย่างใด (Eisenburg et al., n.d.)

ประการที่สาม ราคาเช่าที่ดินที่อยู่อาศัยที่รัฐจ่าย ส่วนมากรัฐได้มอบเงินสำหรับการซื้อที่ดินที่แตกต่างกันไป อาทิ 17,00 บาท 15,000 บาท เป็นต้น ทั้งนี้ เทศบาลนครขอนแก่นได้ลงพื้นที่ชุมชนเทพารักษ์ก่อนการซื้อที่ดินปลูกสร้างอีกครั้ง ผลจากการลงพื้นที่ดังกล่าว มีชาวบ้านจากชุมชนรถไฟ ฯ ประสงค์ร่วมโครงการบ้านมั่นคงจำนวนมาก สะท้อนจากการรายงานของ (THE ISAAN RECORD, 2560) ที่กล่าวว่า มีผู้ประสงค์เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง จำนวน 97 ครอบครัว นับเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนบ้านที่จะก่อสร้างในโครงการระยะที่ 2 ของสหกรณ์เคหสถานแก่นนคร จำกัด ซึ่งมีจำนวน 197 หลัง โดย โครงการระยะแรก ก่อสร้างแล้วเสร็จไปแล้ว กว่า 136 หลัง เมื่อช่วงปี 2550 ทั้งนี้ โครงการ

“บ้านมั่นคงนครขอนแก่น” ที่มีเป้าหมายช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น ชาวบ้านบางส่วนตัดสินใจไม่ร่วมโครงการ เพราะต้องวางเงินก่อนเช่าอยู่อาศัยเกือบ 4 หมื่นบาท ซึ่งปัจจุบัน ชุมชนริมทางรถไฟเทพารักษ์ 1 - 5 มีประชากรอาศัยอยู่กว่า 700 ครอบครัว คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแรงงานนอกระบบ เช่น เรขายอาหาร เก็บของเก่า และลูกจ้าง แรงงานรายวัน รับจ้างเฝ้าหน้าห้องน้ำ, ทำงานเก็บขยะ, กวาดถนน, ขายพวงมาลัย, ดูแลความสะอาดในสวนรัชดานุสรณ์ในเมืองขอนแก่น รวมถึงอาชีพขายบริการทางเพศ ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน ร้อยละ 90 คือ ผู้บุกรุกที่ดินของการรถไฟฯ

ทั้งนี้ ประธานชุมชนเทพารักษ์ 5 (อ้างถึงใน THE ISAAN RECORD, 2561) ให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวว่า “สำหรับตนแล้วคิดว่ารัฐประเมินให้ค่าราคารถรื้อถอนที่อยู่อาศัยต่ำเกินไป เพราะบางคนสร้างและต่อเติมบ้านหมดไปประมาณเกือบหนึ่งแสนบาท แต่รัฐตีราคารถรื้อถอนให้ไม่ถึงสองหมื่นบาท อย่าลืมนะว่าชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนเวลาจะไปสร้างบ้านใหม่ ชาวบ้านจะเอาเงินมาจากที่ไหนไปหาที่อยู่ใหม่ ตนเชื่อว่าชาวบ้านเข้าใจว่าเป็นโครงการของรัฐบาลและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ แต่การมาประเมินราคารถรื้อถอนต่ำกว่าความจริงให้นั้น คิดว่าไม่เป็นธรรม” เช่นเดียวกับ พ่อค้าขายของชำในชุมชนอายุ 60 ปี ผู้พิการทางขาจากอุบัติเหตุทางถนนและป่วยโรคเบาหวาน กล่าวถึงความรู้สึกของตนที่ได้รับการประเมินราคารถรื้อถอนที่อยู่อาศัยต่ำว่า ตนอยู่ที่นี้มากกว่า 20 ปี พยายามทำงานเพื่อเก็บเงินไว้สร้างบ้านหลังนี้ โดยใช้เงินก่อสร้างไปประมาณหนึ่งแสนกว่าบาท ปูกระเบื้อง สร้างห้องน้ำ และอื่น ๆ ให้ลูกและภรรยาอยู่ แต่รัฐตีราคารถรื้อถอนเพียง 15,000 บาท

กล่าวโดยสรุป การแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1. การดำเนินโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น ระยะแรก จำนวน 136 หลัง เพื่อช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย “บ้านมั่นคง” 2. กระบวนการประชาสัมพันธ์จิตใจประชาชนผู้เสียสละเก็บสะสมเงินออมเพื่อให้เพียงพอต่อการจัดจงบ้านมั่นคง 3. ราคารถรื้อถอนที่อยู่อาศัยที่รัฐจ่ายเงินสำหรับการรื้อถอน

สรุปผล

การวิจัย เรื่อง คนขายขบที่ถูกละเมิดให้เป็นผู้เสียสละ กรณีศึกษาชุมชนริมทางรถไฟจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดต่อชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาการต่อต้านของชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และ 3) เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านของประชาชนในชุมชนบริเวณริมทางรถไฟ ชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลกระทบที่เกิดต่อชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 6 ประการ คือ 1) การดำเนินการของรัฐตามกฎหมายโดยไม่เอื้อประโยชน์แก่ชุมชนโดยรอบ 2) การดำเนินการของรัฐที่ไม่ต่อเนื่องในการแสวงหาทางออกให้ชุมชนและเมื่อเปลี่ยนผู้นำก็เปลี่ยนนโยบาย ส่งผลให้ประชาชนชุมชนริมทางรถไฟขอนแก่นบางรายต้องตกอยู่ในสภาวะไร้ที่อยู่อาศัย 3) การเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น มีหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้เข้าร่วมโครงการที่ยู่งยาก 4) ประชาชนไม่มีเงินพอค่าเช่าที่อยู่อาศัย 5) ขาดโอกาสการทางอาชีพ และ 6) การใช้กฎหมายเข้ารื้อถอนบ้านของประชาชนผู้เสียสละที่เป็นปัจจุบันทันด่วน และจ่ายค่ารถรื้อถอนในวงเงินต่ำเกินไป

2. การต่อต้านของชุมชนเทพารักษ์ 1-5 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1) ยื่นหนังสือต่อต้านอย่างเป็นทางการ และ 2) การชุมนุมต่อต้านของชุมชนในสถานที่ต่าง ๆ อย่างสันติ

3. การแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน ประกอบไปด้วย 1) การดำเนินโครงการบ้านมั่นคงนครขอนแก่น 2) กระบวนการประชาสัมพันธ์จิตใจประชาชนผู้เสียสละเก็บสะสมเงินออมเพื่อให้เพียงพอต่อการจับจองบ้านมั่นคง และการเช่าบ้านที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่อื่นใดที่ชุมชนสนใจ และ 3) ราคาเช่าหรือถนอมที่อยู่อาศัยที่รัฐจ่ายน้อยเกินจริง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยที่ได้กล่าวไปแล้วจะพบว่า ผลกระทบที่เกิดต่อชุมชน การต่อต้านของชุมชน และการแก้ไขปัญหาคนไร้บ้าน ล้วนส่งผลต่อการเป็นคนไร้บ้านของประชาชนในชุมชนริมทางรถไฟขอนแก่น ซึ่งแตกต่างจาก ญัฐวัตร คงทอง (ม.ป.ป.) ที่กล่าวถึงสาเหตุของคนไร้บ้านประกอบด้วย สาเหตุของคนไร้บ้านเกิดจากหลายปัจจัย อาทิ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความไม่เป็นธรรมทางนโยบาย ความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงบริการของรัฐ และระบบสวัสดิการของสังคมที่ไม่มีประสิทธิภาพนำไปสู่การเลือกปฏิบัติและทำให้คนเหล่านี้ต้องตกอยู่ในสถานะคนไร้บ้าน

คำถามสำคัญตามมาก็คือ เมื่อมาตรการบ้านมั่นคงของรัฐไม่สามารถตอบโจทย์หรือช่วยให้ประชาชนผู้เสียสละเหล่านั้นได้รับการตอบแทนหรือการชดเชยที่มากพอ รัฐจะมีนโยบายอื่นใดในการส่งเสริมแก้ไขปัญหาของคนเหล่านั้นได้อย่างไร และยังยืนยันเพียงใด ปฏิเสธไม่ได้เลยว่ากลุ่มคนผู้เสียสละเหล่านั้นล้วนเป็นคนไทยทั้งที่บางคนส่วนใหญ่จะไม่มีทะเบียนบ้านก็ตาม

ในทางตรงกันข้าม รัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างให้เหตุผลว่า ได้มีมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือพี่น้องผู้เสียสละเหล่านั้นอย่างเต็มที่เต็มกำลังความสามารถ และเป็นไปตามระเบียบขั้นตอนของกฎหมายทุกประการ กระนั้นก็ตามก็ไม่สามารถออกนโยบายต่าง ๆ ให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนกลุ่มนี้ได้ครบทุกคน

จากการสังเกตและลงพื้นที่ติดตามสอบถามสัมภาษณ์กลุ่มผู้เสียสละในหลาย ๆ คน พบว่าทางราชการหรือรัฐหรือ ร.ฟ.ท. ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ไม่มีการติดตามสถานะความเป็นอยู่ของประชาชนกลุ่มนี้เลยหลังจากการเช่าหรือถนอมบ้านที่อยู่อาศัยของเขาเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็ได้พบข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มเติมอีกว่า ผู้เสียสละบางคนที่ต้องเป็นคนไร้บ้านได้เข้าไปจับจองทำเพิงพักชั่วคราว และอาจจะถาวรเมื่อเวลาผ่านไป ในที่สาธารณะของรัฐที่อื่นต่อไป

หากพิจารณาถึงภาพใหญ่กว่านั้น กลุ่มคนผู้เสียสละเหล่านี้จะสร้างผลกระทบต่อสังคมต่อไปแน่นอนไม่ว่าจะเป็นแง่ที่เป็นผลดี และผลเสีย อาทิ ผลกระทบต่อการดำเนินการด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านอาชญากรรม เศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐวัตร คงทอง (ม.ป.ป.) ผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นคนไร้บ้านและเป็นคนไร้บ้านที่ไม่มีแม่บัตรประชาชน ทะเบียนบ้านหรือเอกสารทางราชการที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นใคร ทำให้คนไร้บ้านจำนวนมากไม่สามารถใช้สิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะของความเป็นคนไทยทำอะไรได้เลย ไม่สามารถสมัครงานได้ ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้น

พื้นฐาน อาทิ สิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิทางการศึกษา ที่อยู่อาศัย เหมือนคนปกติทั่วไปทั้ง ๆ ที่เขาถือสัญชาติไทยมาตั้งแต่เกิดเหมือนกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้วิจัยเสนอให้มีการส่งเสริมอาชีพที่สามารถเลี้ยงชีพได้แก่ผู้เสียสละหรือคนไร้บ้านเหล่านั้นให้มีวิชาทำกินโดยไม่ไปบุกรุกในที่ดินสาธารณะอื่น ๆ หลังจากการส่งเสริมอาชีพให้คนไร้บ้านเหล่านั้นแล้ว ควรจัดให้มีโครงการเงินทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้กับคนไร้บ้านเหล่านั้นให้สามารถเข้าถึง และใช้บริการได้ในกรณีที่ไม่สามารถได้สัญญาเช่า หรือยังไม่ได้ทะเบียนบ้านถาวรหรือผู้ที่ไม่สามารถกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินใดได้ ซึ่งโครงการเงินกู้ยืมนี้ควรให้มียอดดอกเบี้ยต่ำ

ควรจัดให้มีโครงการทางด้านการศึกษาเฉพาะเรื่องเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และเพื่อให้แนวทางต่าง ๆ กับกลุ่มคนไร้บ้านเหล่านั้น โครงการให้การศึกษานี้ควรเป็นกระบวนการแบบมีส่วนร่วมและสร้างเสริมศักยภาพด้านอาชีพฝีมือแรงงาน เพื่อให้เป็นประโยชน์และเป็นไปตามขั้นตอน ต้องจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและสนับสนุนให้มีการบรรจุเข้าในแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด อีกทั้งควรมีการประสานความร่วมมือในการช่วยสังเกตการตั้งรกรากที่อาศัยของคนไร้บ้านเหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองวิชาการ สป.พม. (2558). “คนชายขอบ...สิทธิและความเป็นธรรม”. *ข่าวเดือนกัญ*. 6(2) : 1
- ณัฐวัตร คงทอง. (ม.ป.ป.). “คนไร้บ้าน – สิทธิขั้นพื้นฐาน – ความเท่าเทียม”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://bit.ly/38ddrFD>. [7 พฤษภาคม 2563]
- หลี เหมินเหลียง และคณะ. (2561). “การประเมินผลกระทบทางสังคมจากการสร้างรถไฟฟ้าทางคู่สายอีสาน” : ศึกษากรณีช่วงมาบะเภา-ชุมทางถนนจิระ และชุมทางถนนจิระ – ขอนแก่น. *Journal of Social Development*. 20(2): 87-100.
- Esanbiz. (ม.ป.ป.). “รถไฟรางคู่ กระทบคนจนเมืองขอนแก่น รัฐรู้ชุมชนริมรางเพิ่มด้านละ 20 เมตร ชาวบ้านซื้อคาร์ดิโอถนนไม่เป็นธรรม”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.esanbiz.com/25867fbclid=IwAR3R05Y1wolcJnrepnY4SvVwER56kIDO1ewGs-R8YHcV5I8WFC7c-s-VDM>. [6 พฤษภาคม 2563]
- ISAANVOICE. (2562). “ภาพเก่า เปิดมุมมองหลังชุมชนหลักเมือง เทศบาล-จังหวัดมีมติเร่งแก้ปัญหาให้ชุมชนอยู่อาศัยอย่างมั่นคงถูกกฎหมาย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://isaanvoice.com/archives/941>. [6 พฤษภาคม 2563]
- _____. (2562). “3 ชุมชนริมทางรถไฟขอนแก่นยกขบวนเจรจา รฟท”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/isaanvoice/posts/2081744918790548>. [6 พฤษภาคม 2563]
- Eisenbur, L., Masciello. D., Saavedra. S., Weisman. M. et al. (n.d.). “เสียงจากชายขอบ ชุมชนแออัดขอนแก่น”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://cieekhonkaenprojects.files.wordpress.com/2011/02/slums-report-ciee-thai-smallfile.pdf>. [8 พฤษภาคม 2563]

Htun, E., (Ed.). (n.d.). “เสียงจากชายขอบชุมชนแออัดขอนแก่น”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://cieekhonkaenprojects.files.wordpress.com/2011/02/slums-report-ciee-thai-smallfile.pdf>. [8 พฤษภาคม 2563]

Matichon Online. (2560). “ชาวบ้านริมทางรถไฟขอนแก่นยื่นหนังสือ ‘พล.ต.อ.อดุลย์’ ช่วยแก้ผลกระทบรถไฟความเร็วสูง”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_598148. [6 พฤษภาคม 2563]

The Isaan Record. (2560). “ชุมชนริมทางรถไฟขอนแก่นเสี่ยงเป็นคนไร้บ้านหลังถูกไล่รื้อที่อยู่อาศัยเปิดทางสร้างรถไฟทางคู่”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://isaanrecord.com/2017/02/06/slum-khon-kaen-2017/?fbclid=IwAR1dMdDHgswMm8ya3eGnAZCLTbVhRV7O_qhjbyNumeOnjFHyt1hCmk1qz-l. [5 พฤษภาคม 2563]

The Isaan Record. (2561). “น้องกาหลงอรุณดี หญิงร่างผอมผมสีทองท่าทางอรุณดี วัย 64 ปี เธอพำนักอยู่ที่ชุมชนเทพารักษ์ 3 ในจังหวัดขอนแก่น มาตั้งแต่ พ.ศ. 2550 หรือเมื่อ 11 ปี ก่อน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://isaanrecord.com/2018/10/09/13007/?fbclid=IwAR2kB2VLvX2a9ileSetlmw2AuDY7nuLFoA29j4S_lvBQ8tUn8EKGUNrys6Q. [5 พฤษภาคม 2563]